

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра зарубіжної преси та інформації

Затверджено на засіданні кафедри
зарубіжної преси та інформації
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2020 р.)

В. о. завідувача кафедри –
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор М. Г. Житарюк

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГАРЯЧІ ТОЧКИ» ПЛАНЕТИ: МАС-МЕДІЙНИЙ АСПЕКТ»,
що викладається в межах ОПП
другого освітньо-наукового рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 061 – журналістика

Львів – 2020

СИЛАБУС КУРСУ
«Гарячі точки» планети: мас-медійний аспект»,
2020-2021 навчального року

Назва курсу	«Гарячі точки» планети: мас-медійний аспект»
Адреса викладання курсу	Вул. Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра зарубіжної преси та інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, Спеціальність – 061 Журналістика
Викладач курсу	Житарюк Мар'ян Георгійович, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри зарубіжної преси та інформації
Контактна інформація викладачів	maryan.zhytaryuk@lnu.edu.ua , http://journ.lnu.edu.ua/employee/zhytaryuk-m-h ; https://orcid.org/0000-0002-5690-5701 , Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, каб. 305
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять, а також за попередньою домовленістю. Можливі й онлайн консультації через Skype, Вайбер, Меседжер або подібні ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача, у приват соціальних мереж або телефонувати.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/
Інформація про курс	„Гарячі точки» планети у засобах масової інформації” – прикладна міждисциплінарна дисципліна, розрахована на слухачів, що вже опанували курси „Зарубіжна преса: історія, теорія, сучасний досвід”, „Теорія і практика журналістики”, „Теорія і методика журналістської творчості”, „Аргументація в журналістиці”, „Аналітичні методи журналістики”, „Міжнародна комунікація”, „Теорії масової інформації”, „Теорія та історія світової та української культури”, „Філософія”, „Світова історія”, „Історія світової літератури”, спецкурси „Конфліктологія”, „Деонтологія журналістики”, „Розслідувальна журналістика”, „Правознавчі норми журналістики”, „Когнітологія” та ін., і сприяє систематизації та трансформації теоретичних знань у практичній реалізації журналістами-міжнародниками й журналістами-аналітиками.
Коротка анотація курсу	Програма з курсу «Гарячі точки» планети: мас-медійний аспект» відповідає навчальному плану, освітньо-професійній програмі (ОПП) та освітньо-кваліфікаційним характеристикам (ОКХ) підготовки журналістів ЛНУ ім. І. Франка. Спецкурс адаптований до сучасних інформаційних умов, враховує національні і глобальні виклики системи ЗМК, норми міжнародного гуманітарного права і міжнародної нормативно-правової бази із забезпечення свободи висловлювань, інтегрує традиційні й новаторські теоретико-методологічні підходи, сприяє інтелектуальній та

	<p>універсальній підготовці фахівців із високою морально-етичною та психологічною стійкістю.</p> <p>У спецкурсі акцентовано на загальних правилах, прийомах і принципах журналістики, міжнародній та національній нормативно-правовій базі, на причинах і наслідках ведення психологічних, інформаційних та воєнних дій.</p> <p>З огляду на свій фах, майбутні фахівці-журналісти та соціальні комунікатори повинні підготуватися не тільки теоретично, а й отримати певні практичні знання й навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - як готуватися журналістові до роботи в “гарячій точці” (знання історії, культури, традицій, мови країни, де відбувається збройне протистояння; інформаційна, документальна, адміністративна, медична, фінансова підготовка); - як працювати в “гарячій точці” (поведінка, збір, збереження та використання інформації, засоби захисту). <p>Оскільки програмою спецкурсу передбачено вміння студентів синтезувати матеріал на основі фактів та процесів сучасного міжнародного життя, не можна оминати й найхарактерніших особливостей висвітлення новітніх конфліктів, які, за браком аудиторних годин, вносимо на самостійне опрацювання.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Призначення спецкурсу “Гарячі точки” планети у засобах масової інформації” – дати комплексне уявлення про особливості екстремальної журналістики як творчо-продуктивного виду діяльності студентам факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка.</p> <p>Мета спецкурсу – розвинути у майбутніх фахівців із журналістики та соціальних комунікацій професійний інтерес, спеціальні навички, морально-психологічну стійкість, підготувати їх до роботи в надзвичайних умовах, тобто підготувати фахівців, які могли б на основі адаптації одержаних теоретичних знань, закріплених на практичних заняттях, а також завдяки інтелектуальній та універсальній підготовці фахівців із високою морально-етичною та психологічною стійкістю фахово виконувати професійні обов’язки журналіста в екстремальних умовах (в зонах стихійного лиха, ескалації політичної напруги, в „гарячих точках” тощо).</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Гарячі точки» планети у ЗМІ. Матеріали на опрацювання в межах спецкурсів "Гарячі точки" планети у ЗМІ", "Екстремальна журналістика" // Навчально-інформаційний блог Мар'яна Житарюка. URL: https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/ 2. Житарюк Мар'ян Георгійович. “Гарячі точки” планети у засобах масової інформації: [навчально-методичний посібник напряму підготовки: 6.030301 “Журналістика” спеціальності «Журналістика» факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Вид. друге, доповн. / укладач: д. н. із соц. комун., проф. Житарюк Мар'ян Георгійович. – Львів, 2018. – 23 с. http://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_96.html 3. Горячая точка. Справочник для журналистов. – М.: Полиграф-Издат Сервис, 1995. – 111 с. 4. Жан Пикте. Развитие и принципы международного гуманитарного права. – М.: Институт Анри Дюнан, 1994. – С. 6–7. 5. Плэтт Вашингтон. Стратегическая разведка. Основные принципы: Учебное пособие. – М.: Издательский Дом

- «Форум», 1997. – 376 с.
6. Політковська А. Друга чеченська / Анна Політковська. – Київ: Діокор, 2004.
 7. Правничі засади діяльності журналістів в Україні: Посібник /Н.Петрова, В.Ситцевой. – К.: IREX ПроМедіа Україна, 1999. – 22 с.
 8. Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: Інститут масової інформації, 1998. – 88 с.
 9. Цаплієнко А. Темні і світлі „плями” міжнародної журналістики: виступ на семінарі для українських журналістів, організованому Інститутом масової інформації та Національною спілкою журналістів України / Андрій Цаплієнко // Власний архів автора. – К., 2001.
 10. Посібник з виживання для репортерів. Репортери без кордонів, 1996 // https://przhyt.ucoz.ua/_id/0/21_POSIBNYK-VYZHYV.pdf
 11. Земляна Ірина. Журналіст і (не) безпека: посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах, 2016 // <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-nebezpeka.pdf>
 12. Клемпуш Жанна. Довідник з безпеки журналістів // <http://eprints.oa.edu.ua/1176/1/Dovydnik-bezpeki-gurnalistiv.pdf>; https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_2.html
 13. Антонов А., Бзот В., Жилін Є. Україно-російський військовий конфлікт: сутність, передумови та зміст агресії. Частина 1. Сутність нового формату воєнного конфлікту, його воєнно-теоретичні засади, характерні риси і ознаки // <https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/Voyenni-konflikty-novogo-typu-4GW.-chastyna-1.pdf>; <https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/1.html>
 14. Антонов А., Жилін Є., Кужель І. Україно-російський військовий конфлікт: сутність, передумови та зміст агресії. Частина 2. Воєнно-практичний зміст, тенденції та світовий досвід трансформаційних перетворень сфери національної безпеки і оборони // <https://informnapalm.org/2902-part2/>; <https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/chastyna-2.-vojenno-praktychnyj-zmist.pdf>
 15. Житарюк Мар'ян. «Гарячі точки» у ЗМІ та засобах масової інформації, пропаганди і маніпуляції. Особливості російсько-української війни 2014 р. // <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/5746/5757>
 16. Князев Александр. Журналістика конфлікту. Посібник. Переклад, адаптація українською мовою в контексті подій 2014-2016 рр., скорочення – Мар'ян Житарюк. <http://evartist.narod.ru/text3/10.htm>; https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_19.html
 17. Женевская конвенция об обращении с военнопленными, 12 августа 1949 года // <http://www.memo.ru/pravo/hum/genewa3.htm>.
 18. Дополнительный протокол II к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающийся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера // <http://www.terralegis.org/terra/act/b970.html>.

Допоміжна:

	<p>19. IV Конвенция о законах и обычаях сухопутной войны (Гаага, 18 октября 1907 года) // http://www.zaki.ru/pagesnew.php?id=1519.</p> <p>20. Закон України “Про державну таємницю” (№3855-ХІІ, 21.01.94). // Засоби масової інформації. Українське законодавство. – Київ: МФ “Відродження”, ІПЦ IREX ПроМедіа, 1999. – С.99-115.</p> <p>21. Закон України “Про інформацію” (№2657-ХІІ, 2.10.92) // Засоби масової інформації. Українське законодавство. – Київ: МФ “Відродження”, ІПЦ IREX ПроМедіа, 1999. – С.5-25 (206 с.)</p> <p>22. Міжнародне гуманітарне право: Інформаційно-правовий портал // http://pravodom.com/mzhnarodne/34.</p> <p>23. Основные положения Женевских конвенций и Дополнительных к ним протоколов. – М.: Международный Комитет Красного Креста, 2000. – 67 с.</p>
Тривалість курсу	3 кредити, 3 змістові модулі, 90 год., рік підготовки – п’ятий
Обсяг курсу	<p>32 аудиторні годин на денному та 16 аудиторних годин на заочному навчанні.</p> <p>З них:</p> <p>20 год. лекційних занять (денне), 16 лекційних занять (заочне),</p> <p>12 год. практичних/семінарських занять.</p> <p>Самостійна робота – 58 год.</p> <p>Тижневе навантаження студента складає 2 год. аудиторних занять та 4 год. самостійної роботи на денному навчанні та 4 год. аудиторних занять та 4 год. самостійної роботи на заочному навчанні</p>
Очікувані результати навчання	<p>Спецкурс дасть можливість молодим фахівцям <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Історію зародження, становлення і сучасний досвід функціонування міжнародного гуманітарного права; • Міжнародні й вітчизняні нормативно-правові документи щодо забезпечення свободи висловлювання; • принципи Міжнародного гуманітарного права до журналістів у зоні збройного конфлікту; • Морально-етичні принципи; • Історію, звичаї і традиції країн, в яких доведеться працювати; • Правила поведінки в небезпечній зоні; • Про необхідність перевірки достовірності даних; • Термінологічний апарат, тобто поняття “гарячої точки”, локального конфлікту, воєнного конфлікту, інформаційної і психологічної воєн, ритуальних політичних і мафіозних ігор, дипломатії, тероризму, екстремізму, сепаратизму, національної гідності; • Тенденції синтезу конфліктології, масової маніпуляції, пропаганди під час військових конфліктів і місце в них журналістики. <p>Результати / здобуті компетенції)</p>

	<p>У процесі навчання слухачі повинні набути певних знань, щоб <i>уміти</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати на практиці лінгвокраїнознавчий огляд; • правильно поводитись із колегами під час небезпечного відрядження; • адекватно поводитись із представниками влади, військовими, на КПП, у штабі, в комендатурі, при затриманні, в ув'язненні, у полоні; • правильно пересувати вдень, уночі, у складі групи журналістів із військовим супроводом, без патруля, на транспорті, без транспорту; • діяти біля мінних полів та на територіях, де може вестись вогонь; • працювати з інформаторами та інформацією; • застосувати принципи збалансованості інформації, виходячи із пріоритетності принципів важливості, достовірності і моральності; • критично осмислювати соціокультурні процеси; • відрізнити правду від наклепу і займати гідну громадянську позицію; • захищати правду і справедливість з допомогою своєї основної зброї – Слова.
Ключові слова	Екстремальна журналістика, «гарячі точки», небезпечне відрядження, морально-етичні засади висвітлення воєнних конфліктів
Формат курсу	Очний та заочний
Теми	Див. СХЕМУ КУРСУ, додану до силабуса
Підсумковий контроль, форма	Комбінований (письмовий та усний) залік за результатами роботи на семінарських та на основі контрольних і самостійних робіт (письмових модульних робіт).
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з журналістичнознавчих дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату магістра журналістики зі спеціальності 061
Навчальні методи та техніки під час викладання курсу	<p>Лекції, консультування, дискусії Дебати (оксфордські, панельні, «за» і «проти»). Проблемно-пошукові диспути. Ситуативне моделювання. Техніки опрацювання дискусійних питань. Метод проєктів і їх презентацій. Методи усного та письмового опитування.</p> <p>Лекції. Передбачено ознайомлення студентів із основними питаннями програми спецкурсу, теоретичними, методологічними і творчо-продуктивними аспектами, правовими й морально-етичними принципами роботи журналіста в екстремальних умовах; ознайомлення з рекомендованою літературою.</p> <p>Семінарські заняття. Передбачено виконання домашніх завдань (опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до визначених проблем і тем, заготовки інформаційних довідок, здійснення порівняльного аналізу,</p>

	<p>накреслення варіантів розвитку подій, якісна фахова оцінка публікацій з „гарячих точок” тощо) в контексті публічного (прилюдного) узгодження із теоретичною складовою спецкурсу. Найпоширеніші форми: звіт про зібрану інформацію, з’ясоване – не з’ясоване (питання, на які знайдено відповіді і питання, на які відповідей не знайдено), презентація продукту (журналістського тексту), обговорення, підсумки (оцінка результатів).</p> <p>Самостійна робота студента під керівництвом викладача полягає в тому, що кожна тема потребує закріплення. Студенти працюють із рекомендованою літературою, з конкретними виданнями, матеріалами телерадіостанцій чи веб-сайтів, добирають вдалі і невдалі приклади роботи журналіста в екстремальних умовах, готують порівняльний аналіз.</p> <p>Індивідуально-групове творче завдання як основа підсумкової кваліфікаційної роботи за підсумками спецкурсу покликане виявити: а) скрупульозність і старанність виконання домашніх завдань зокрема і самостійної роботи загалом, б) вміння збирати, систематизувати, осмислювати і використовувати інформацію, в) уміння творчо (креативно) підходити до складних або нетрадиційних проблем, г) охарактеризувати членів умовної редакційної групи.</p> <p>У випадку відпрацювання готують наукові есе.</p> <p>Можливий варіант комплексного оцінювання через тестову базу. Розроблено для заочної форми навчання та студентів, які мають вільне відвідування чи перебувають на міжнародному стажуванні.</p> <p>Відпрацювання і консультування відбувається за графіком, затвердженим і оприлюдненим на кафедрі.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем, але ліпше, щоб аудиторії були обладнані проектором та електронною дошкою.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Викладання передбачає роботу в межах блочно-модульного принципу (усього три змістові модулі) відповідно до навчального плану.</p> <p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Основу контролюю-іспитових питань (за змістовими модулями №1 і №2), які наповнюють екзаменаційні тести (0-50 балів), становлять завдання на самостійне опрацювання, розроблені з метою закріплення теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях і опрацьованих на практичних, на сторінках навчального сайту дисципліни „Гарячі точки” планети у засобах масової інформації” (http://gtpzmi.ucoz.ua/), а також опрацювання рекомендованої літератури та сучасних журналістських текстів і телерадіопрограм.</p> <p>Написання, презентація і обговорення аналітичного матеріалу на задану тему (змістовий модуль №3) дає можливість оцінити результати роботи в семестрі, ефективність засвоєння теоретичного матеріалу і вміння використовувати його у практичній роботі. Як підсумковий результат – 0-50 балів (за результатами попередньої роботи в семестрі, до проведення іспиту).</p> <p>Оцінювання наукових есе (0-10 балів за кожне) – форма відпрацювання пропусків практичних занять</p> <p>Відпрацювання і консультування відбувається за графіком, затвердженим і оприлюдненим на кафедрі.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (доповідь та</p>

	<p>відкритий тест).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що студентські роботи будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших авторів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання.</p> <p>Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття з курсу. Слухачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися усіх строків, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, викладач надає виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються усі бали, набрані упродовж семестру (поточне тестування (контрольна), самостійна робота (доповідь) та бали за роботу на практичних і семінарських заняттях.</p> <p>При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Модуль 1 Журналіст у надзвичайних умовах</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Від чого повинен відмовитися журналіст, який висвітлює бойові дії? 2. З якою метою у журналістських посвідченнях, виданих на час перебування в небезпечному відрядженні, факультативно вказують релігійність? 3. За яких умов журналіст здійснює перехід через зону бойових дій? 4. Коли фото- та відеоматеріали із зони збройного протистояння заслуговують довіри? 5. Навіщо в журналістських посвідченнях, виданих на час перебування в небезпечному відрядженні, обов'язково вказують групу крові та резус-фактор? 6. Навіщо вписувати у паспорт журналіста групу крові і резус-фактор? 7. Навіщо журналістові, захопленому в полон, погоджуватись на запис його голосу або використання почерку? 8. Чого слід уникати під час поїздки у зоні бойових дій? 9. Що можна і чого не можна робити журналістові у тилу ворогуючих сторін? 10. Що не слід робити журналістові поблизу замінованої території, яка перекриває маршрут?

11. Що означає дотримання правила „журналіст повинен діяти в межах законів і зберігати норми етики” у зоні збройного конфлікту?
12. Що повинен і що не повинен робити журналіст у тилу ворогуючих сторін?
13. Що повинен робити журналіст після прибуття до замінованої території, яка перекриває маршрут?
14. Що слід робити журналістові у випадку сутички із озброєними людьми?
15. Що, на вашу думку, є адміністративними документами, необхідними для роботи у зоні бойових дій?
16. Як повинен відреагувати журналіст на серйозну небезпеку, що виникла при під’їзді до контрольно-пропускного пункту?
17. Яка вакцинація необхідна перед поїздкою на місце бойових дій?
18. Яка вакцинація обов’язкова після повернення з місця бойових дій (через 45 днів)?
19. Який мінімальний термін дії паспорта журналіста, який відбуває для роботи у зону збройного конфлікту?
20. Який статус журналіста із нейтральної держави на війні (у зоні збройного конфлікту) за нормами міжнародного гуманітарного права?
21. Яких правил повинен дотримуватись журналіст, якого взяли в заручники?
22. Які критерії спеціальної підготовки журналіста для роботи в „гарячій точці”?
23. Які найперші дії журналіста, затриманого в зоні військового конфлікту?
24. Які особливості пересування журналістів на кількох згрупованих транспортних засобах у супроводі поліції чи військових?
25. Які правильні дії журналіста, який перебуває в будівлі під час артилерійського обстрілу?

Модуль 2

Міжнародне гуманітарне право і захист журналістів у небезпечних відрядженнях

1. Виберіть варіант, де базові документи зі свободи преси подано у хронологічному порядку за часом їхнього ухвалення...
2. Виберіть варіант, де базові документи зі свободи преси подано у хронологічному порядку за часом їхнього вступу в дію...
3. Вкажіть варіант, в якому базові документи зі свободи преси подано у зворотній хронології з часу їхнього ухвалення.
4. Вкажіть варіант, в якому базові документи зі свободи преси подано у зворотній хронології з часу їхнього вступу в дію...
5. Вкажіть міжнародні неурядові організації загального правозахисного спрямування...
6. Вкажіть міжнародні неурядові організації, які спеціалізуються в галузі захисту свободи висловлювань та свободи слова...

7. Встановіть відповідність між назвами документів і датами їхнього ухвалення, де 1 – Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ), 2 – Міжнародна конвенція політичних і громадянських прав (МКПГП), 3 – Європейська конвенція захисту прав і свобод людини (ЄКЗПСЛ), 4 – Міжнародна конвенція прав людини (МКПЛ), 5 – Африканська хартія прав людини (АХПЛ), 6 – Мюнхенська хартія (МХ):
8. Кому надають особливий статус Конвенції 1949 р. і Додаткові протоколи до них 1977 р.?
9. Назвіть базовий документ, який регламентує права і обов'язки журналістів...
10. Назвіть міжнародну журналістську організацію, яка об'єднує національні журналістські профспілки...
11. У якому документі сказано: „Упереджений коментар, який свідомо викривлює правду, пригнічує дух і гідність професії журналіста”?
12. У якому із названих документів задекларовано права і обов'язки журналіста?
13. Хто автор перших законів про війну?
14. Хто стояв біля витоків сучасного гуманітарного права?
15. Що таке „Право „Гааги””?
16. Що таке „Право Женеви”?
17. Що таке Кодекс Лібера?
18. Яка з названих міжнародних організацій здатна допомагати журналістам безпосередньо в зоні збройного протистояння?
19. Яка міжнародна організація загального правозахисного спрямування налічує понад мільйон постійних членів, об'єднаних майже у п'ять тисяч робочих груп, що працюють практично у всіх країнах світу?
20. Який базовий документ гарантує права свободи думки і вислову та покладений в основу інших міжнародних документів, що гарантують права і свободи людини?
21. Який документ передбачає право кожного „говорити, писати і друкувати все, що хоче, окрім тих випадків, коли існує реальна загроза для свободи Закону”?
22. Який статус у журналістів, які здійснюють професійну діяльність у зоні збройного конфлікту?
23. Яким документом передбачено мінімальний захист журналістів у зоні збройного конфлікту?
24. Яким чином регламентується діяльність журналіста з нейтральної держави в зоні бойових дій?
25. Яким чином регламентується робота військового кореспондента?

Модуль 3

Підсумкова кваліфікаційна іспитова (залікова) робота

Викладач ділить студентів на міні-групи (редакції) чисельністю 3-5 осіб і дає такі практичні завдання:

А) на основі запропонованої моделі (ситуації) проаналізувати вихідні дані збройного конфлікту між задіяними в ньому сторонами „А” і „Б”;

Б) залежно від обраного варіанту, підготувати аналітичний матеріал у друкованих ЗМІ (нейтральної сторони,

	<p>конфліктної сторони та сусідів), в аудіовізуальних ЗМІ (нейтральної сторони, конфліктної сторони та сусідів);</p> <p>В) за тиждень до презентації здати виконану роботу у надрукованому (обсяг 3-5 друкованих сторінок, кегль 12, інтервал 1,5, гарнітура Times New Roman) та електронному вигляді викладачеві (допустимі формати файлів: doc, rtf, pdf);</p> <p>Г) напередодні іспиту (заліку) здійснити публічну презентацію виконаної роботи.</p> <p>Варіант-1. Підготувати аналітичний матеріал у друкованих ЗМІ нейтральної сторони.</p> <p>Варіант-2. Підготувати аналітичний матеріал у друкованих ЗМІ конфліктної сторони.</p> <p>Варіант-3. Підготувати аналітичний матеріал у друкованих ЗМІ сусідів конфлікту.</p> <p>Варіант-4. Підготувати аналітичний матеріал в аудіовізуальних ЗМІ нейтральної сторони.</p> <p>Варіант-5. Підготувати аналітичний матеріал в аудіовізуальних ЗМІ конфліктної сторони.</p> <p>Варіант-6. Підготувати аналітичний матеріал в аудіовізуальних ЗМІ сусідів конфлікту.</p> <p>Тематика для підготовки самостійних наукових есе та рефератів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національно-визвольна боротьба курдів і преса Заходу. 2. Політична режисюра ізраїльсько-палестинської війни як чільна проблема преси думок. 3. Журналіст в надзвичайних умовах (війна, стихійне лихо, ув'язнення тощо – на вибір). 4. Пропаганда насилля в сучасних російських ЗМІ. 5. “Гарячі точки” в інформаційних програмах “ОРТ”, “РТР”, “НТВ” (внутрішні, зовнішні). 6. Російсько-чеченський конфлікт у дзеркалі українських ЗМІ. 7. Лібералізм західної преси думок: схожість тематики, проблематики, інформаційних сценаріїв зображення воєнних конфліктів на Балканах і в Чечні. 8. Квебек – національне примирення як ключ до від’єднання. 9. Живучий релігійний войовничий фанатизм: втрата здорового глузду як Ольстером-Белфастом, так і Лондоном як предмет дискусій у світовій пресі. 10. Похід талібів. Оптимізація процесу пакистанською та американською громадською думкою. 11. Проблеми басків у сучасній Іспанії. Осуд терористичної діяльності у пресі. 12. Югославія: розвал чи „парад” суверенітетів? (порівняльний аналіз публікацій західної та російської преси). 13. Оцінки у ЗМІ подій серпня 2008 р. на території суверенної Грузії. 14. Незалежність Косово, Південної Осетії, Абхазії... Хто наступний? 15. Оцінка ролі й дієвості ООН на шпальтах елітарних видань у контексті подій після 11 вересня 2001 року. 16. Афганістан: останні 30 років (політико-медійний контекст). 17. Ірак за Саддама Хусейна і після у світових мас-медіа.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу може бути надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ, АБО СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГАРЯЧІ ТОЧКИ» ПЛАНЕТИ: МАС-МЕДІЙНИЙ АСПЕКТ»

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Змістовий модуль 1 Журналіст у надзвичайних умовах					
1	Тема 1. Вступ до спецкурсу. Загальна характеристика екстремальної журналістики Актуальність проблем спецкурсу. Мета і завдання дисципліни. Методологічна база, предмети і об'єкти обговорення. Важливість лінгвокраїнознавчого огляду, який враховує соціально-політичну, економічну, культурологічну ситуації, расові, релігійні, мовні, етнічно-національні й геополітичні фактори, ефективність преси думок у контексті протистоянь у сучасному світі.	Лекція + диспут	«Гарячі точки» планети у ЗМІ. Матеріали на опрацювання в межах спецкурсів "Гарячі точки" планети у ЗМІ", "Екстремальна журналістика" // Навчально-інформаційний блог Мар'яна Житарюка. URL: https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/ Житарюк Мар'ян Георгійович. «Гарячі точки» планети у засобах масової інформації: [навчально-методичний посібник напряму підготовки: 6.030301 «Журналістика» спеціальності «Журналістика» факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Вид. друге, доповн. / укладач: д. н. із соц. комун., проф. Житарюк Мар'ян Георгійович. – Львів, 2018. – 23 с. http://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_96.html Див.: Базова література	Засвоїти лекційні матеріали, методологічну базу дисципліни. Дібрати приклади в мас-медіа до кожного виду екстремальної журналістики.	2 год.
2	Тема 2. Особливості роботи журналіста в зоні конфлікту Поняття «гарячої точки», локального конфлікту, воєнного конфлікту, інформаційної і психологічної воєн,	Лекція	Політковська А. Друга чеченська / Анна Політковська. – Київ: Діокор, 2004. Правничі засади діяльності журналістів в Україні: Посібник /Н.Петрова, В.Ситцовой. – К.: IREX ПроМедіа Україна, 1999. – 22 с.	Опрацювати нові терміни, запропонувати власні тлумачення. Підготувати вирізки зі щоденних (або тижневих –	2 год.

1	ритуальних політичних і мафіозних ігор, дипломатії, тероризму, екстремізму, сепаратизму, національної гідності. Тенденції синтезу конфліктології, військових конфліктів і журналістики.	Практичне	Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: Інститут масової інформації, 1998. – 88 с. Цаплиєнко А. Темні і світлі „плями” міжнародної журналістики: виступ на семінарі для українських журналістів, організованому Інститутом масової інформації та Національною спілкою журналістів України / Андрій Цаплиєнко // Власний архів автора. – К., 2001. Ганс-Петер Гассер Захист журналістів в небезпечних відрядженнях. МКЧХ, 1994, с. 7.). https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2017/06/2014.html	на вибір) видань, в яких відображаються види конфліктів – локального, воєнного, внутрішнього, зовнішнього. На прикладі поточних інформаційно-аналітичних матеріалів показати особливості інформаційних та психологічних операцій (воєн).	2 год.
3 2	Тема 3. Попередній етап підготовки до роботи в „гарячій точці” Навчання, самоосвіта, знання мов, культур, традицій, історії країн, де має місце конфлікт або війна. Психологічна стійкість, фізична готовність, медична профілактика, контактна інформація, інформаційне забезпечення, матеріальна підготовка (гроші), акредитаційні документи, редакційні та інші посвідчення, підготовка і перевірка технічних засобів, транспорту, розробка варіантів маршрутів (головних та альтернативних), способів евакуації, способи передачі повідомлень до редакції тощо.	Лекція Практичне	Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: Інститут масової інформації, 1998. – 88 с. Земляна Ірина. Журналіст і (не) безпека: посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах, 2016 // https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-bebezpeka.pdf Клемпуш Жанна. Довідник з безпеки журналістів // http://eprints.oa.edu.ua/1176/1/Dovydник-bezpeki-gurnalistiv.pdf ; https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_2.html	Опрацювати розділ посібника „Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: Інститут масової інформації, 1998. – 88 с.” – про підготовку до відрядження в зону збройного конфлікту. Розробити і підготувати обґрунтування плану відрядження в зону внутрішнього конфлікту. Розробити і підготувати обґрунтування плану відрядження в зону міжнародного конфлікту.	2 год. 2 год.
4 3	Тема 4. Виконання редакційних завдань і професійних обов’язків журналістів у зоні ризику Поведінка з колегами, з представниками влади, з військовими, на КПП, у штабі, в комендатурі, при затриманні, в ув’язненні, у полоні.	Лекція Практичне	Житарюк Мар’ян. «Гарячі точки» у ЗМІ та засобах масової інформації, пропаганди і маніпуляції. Особливості російсько-української війни 2014 р. // http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/5746/5757	Продовжити опрацювання посібника „Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: Інститут масової інформації, 1998. – 88 с.” – розділ про	2 год. 2 год.

	<p>Особливості пересування вдень, вночі, у складі групи журналістів із військовим супроводом, без патруля, на транспорті, без транспорту. Дії біля мінних полів та на територіях, де може вестись вогонь (близько до лінії фронту, небезпека снайперського ураження тощо). Методи роботи з інформаторами та інформацією. Перевірка достовірності даних. Джерела і очевидці. Оцінка фото-, відео- та даних на цифрових носіях. Збалансованість інформації, тобто пріоритетність принципів важливості, достовірності і моральності, вторинність принципів оперативності, сенсаційності, натуралістичності, недопустимість „джинси”, „дези”, „інформаційного кілерства”, „піару” чи реклами.</p>		<p>Князев Александр. Журналистика конфлікту. Посібник. Переклад, адаптація українською мовою в контексті подій 2014-2016 рр., скорочення – Мар'ян Житарюк. http://evartist.narod.ru/text3/10.htm; https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/blog-post_19.html Глебова Катерина, Перевозкина Марина. Как уцелеть журналисту в «горячей точке» // Журналист. – 1995. – №6. – С.60-62. Плэтт Вашингтон. Стратегическая разведка. Основные принципы: Учебное пособие. – М.: Издательский Дом «Форум», 1997. – 376 с.</p>	<p>перебування в зоні збройного конфлікту. Виявіть у ЗМІ публікації з „гарячих точок” з порушенням принципу збалансованості інформації. Запропонуйте власні варіанти забезпечення інформаційного балансу у виявлених у ЗМІ публікаціях.</p>	
--	---	--	--	---	--

Змістовий модуль 2

Міжнародне гуманітарне право і захист журналістів у небезпечних відрядженнях

5	<p>Тема 5. Міжнародні й вітчизняні нормативно-правові документи забезпечення свободи висловлювання загального значення</p>	Лекція	<p>Женевская конвенция об обращении с военнопленными, 12 августа 1949 года // http://www.memo.ru/prawo/hum/genewa3.htm. Дополнительный протокол II к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающийся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера // http://www.terralegis.org/terra/act/b970.html. Жан Пикте. Развитие и принципы международного гуманитарного права. – М.: Институт Анри Дюнан, 1994. – С. 6–7. Політковська А. Друга чеченська / Анна Політковська. – Київ: Діокор, 2004. Правничі засади діяльності журналістів в Україні: Посібник /Н.Петрова, В.Ситцовой. – К.: IREX ПроМедіа Україна, 1999. – 22 с.</p>	<p>Закріпити і поглибити знання про нормативно-правові документи, декларації та хартії щодо свободи висловлювань.</p>	2 год.
4	<p>Міжнародні й вітчизняні нормативно-правові документи забезпечення свободи висловлювання загального значення. Аналіз українських та міжнародних нормативно-правових документів щодо свободи слова, як-от: Конституція України, Міжнародна Декларація прав людини тощо.</p>	Семінар		<p>Повторити законодавчу і нормативно-правову базу щодо свободи слова.</p>	1 год.

			IV Конвенция о законах и обычаях сухопутной войны (Гаага, 18 октября 1907 года) // http://www.zaki.ru/pagesnew.php?id=1519		
6 4	Тема 6. Спеціальні міжнародні й вітчизняні нормативно-правові документи забезпечення професійної діяльності журналіста Аналіз інформаційного законодавства, міжнародних хартій, договорів, кодексів, розроблених для забезпечення професійної діяльності журналіста.	Лекція Семінар	Закон України “Про державну таємницю” (№3855-ХІІ, 21.01.94). // Засоби масової інформації. Українське законодавство. – Київ: МФ “Відродження”, ІПЦ IREX ПроМедіа, 1999. – С.99-115. Закон України “Про інформацію” (№2657-ХІІ, 2.10.92) // Засоби масової інформації. Українське законодавство. – Київ: МФ “Відродження”, ІПЦ IREX ПроМедіа, 1999. – С.5-25 (206 с.) Міжнародне гуманітарне право: Інформаційно-правовий портал // http://pravodom.com/mzhnarodne/34 . Основные положения Женевских конвенций и Дополнительных к ним протоколов. – М.: Международный Комитет Красного Креста, 2000. – 67 с.	Проаналізувати інформаційне законодавство, розроблене для забезпечення професійної діяльності журналіста. Закріпити знання про інформаційне законодавство, міжнародні хартії, договори, кодекси, розроблені для забезпечення професійної діяльності журналіста. Повторити законодавчу і нормативно-правову базу щодо забезпечення професійної діяльності журналіста.	2 год. 1 год.
7 5	Тема 7. Застосування Міжнародного гуманітарного права до журналістів у зоні збройного конфлікту Аналіз Женевських конвенцій з погляду Міжнародного гуманітарного права. Аналіз забезпечення професійної роботи журналістів у зоні конфлікту з погляду дотримання норми про право на виконання професійних обов’язків.	Лекція Практичне	Женевская конвенция об обращении с военнопленными, 12 августа 1949 года // http://www.memo.ru/prawo/hum/genewa3.htm . Дополнительный протокол II к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающийся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера // http://www.terralegis.org/terra/act/b970.html .	Проаналізувати норми і принципи міжнародного гуманітарного права та їхню ефективність у забезпеченні професійних обов’язків журналіста. На публічних прикладах показати забезпечення умов виконання професійних обов’язків журналістом у „гарячій точці”. На публічних прикладах показати перешкодження виконання професійних обов’язків журналістом у „гарячій точці”.	2 год. 1 год.
8 5	Тема 8. Висвітлення у ЗМІ збройних конфліктів та питань гуманітарного характеру Морально-етичні проблеми. Принцип „не нашкодити” і мода на сенсації. Зацікавленість та відстороненість	Лекція Практичне	Международное право. Ведение боевых действий. – М.: МККК, 1995. – 224 с. Международный опыт защиты свободы слова. – Издательство «Душанбе», 2004. – 52 с. Міжнародне гуманітарне право: Інформаційно-правовий портал // http://pravodom.com/mzhnarodne/34 .	Акцентувати на проблемних моментах висвітлення в мас-медіа збройних конфліктів. З’ясувати реалізацію принципу „не нашкодь” на реальних прикладах	3 год. 1 год.

	автора (медіа). Позитивні і негативні наслідки.		<p>Основные положения Женевских конвенций и Дополнительных к ним протоколов. – М.: Международный Комитет Красного Креста, 2000. – 67 с.</p> <p>Житарюк М. Геополітично-культурна цілісність України як об'єктивний фактор впливу на модель журналістики / Мар'ян Житарюк // Збірник праць НДЦП. – Львів, 2007. – Вип.15. – С.224-232. https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2017/06/2014.html Межа між свободою слова та захистом інформації на війні http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/standards/mezha_mizh_svobodoyu_slova_ta_zakhistom_informatsii_na_viyni/</p>	(публікаціях) і виявити позитивні та негативні наслідки ігнорування морально-етичних проблем. Виявіть у ЗМІ приклади неупередженого і збалансованого висвітлення подій у „гарячій точці”. Виявіть у ЗМІ приклади упередженого і незбалансованого висвітлення подій у „гарячій точці”.	
Змістовий модуль 3 Підсумкова кваліфікаційна іспитова робота: написання, презентація та аналіз аналітичного матеріалу на основі подій з „гарячої точки”					
16	Модульна контрольна робота		На матеріалах змістового модуля 2		2 год.
6	Тема 9. Підготовка до підсумкової кваліфікаційної роботи – написання наукового есе про особливості різних поколінь воєн Ознайомлення студентів із завданням на підсумкову роботу (за результатами поточного контролю), вказівки і рекомендації.	Практичне	Антонов А., Бзот В., Жилін Є. Україно-російський військовий конфлікт: сутність, передумови та зміст агресії. Частина 1. Сутність нового формату воєнного конфлікту, його воєнно-теоретичні засади, характерні риси і ознаки // https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/Voyenni-konflikty-novogo-tipu-4GW.-chastyna-I.pdf ; https://mgzhyt-gtp.blogspot.com/2016/11/1.html Антонов А., Жилін Є., Кужель І. Україно-російський військовий конфлікт: сутність, передумови та зміст агресії. Частина 2. Воєнно-практичний зміст, тенденції та світовий досвід трансформаційних перетворень сфери національної безпеки і оборони // https://informnapalm.org/2902-part2/ ; https://informnapalm.org/wp-content/uploads/2014/11/chastyna-2.-voeyno-praktychnyj-zmist.pdf Викладач виступає в ролі модератора, а	Написати підсумкову кваліфікаційну роботу	2

			наприкінці заняття виводить остаточний рейтинг і оголошує оцінки за презентовану роботу.		
7	Тема 10. Презентація та аналіз виконаного аналітичного матеріалу Здійснити презентації виконаних робіт в умовах аудиторії з залученням технічних засобів і мультимедійних пристроїв. Оцінити презентації.	Практичне	Особливості практичного заняття: Викладач ділить студентів на міні-групи (умовні редакції) чисельністю 3-5 осіб і дає такі практичні завдання (як взірець – поданий далі варіант): А) на основі запропонованої далі ситуації проаналізувати вихідні дані збройного конфлікту між задіяними в ньому сторонами „А” і „Б”; Б) залежно від обраного варіанту, підготувати аналітичний матеріал у друкованих ЗМІ (нейтральної сторони, конфліктної сторони та сусідів), в аудіовізуальних ЗМІ (нейтральної сторони, конфліктної сторони та сусідів); В) за тиждень до презентації здати виконану роботу у надрукованому (обсяг 3-5 друкованих сторінок, кегль 12, інтервал 1,5, гарнітура Times New Roman) та електронному вигляді викладачеві (допустимі формати файлів: doc, rtf, pdf); Г) напередодні іспиту здійснити публічну презентацію виконаної роботи.	Перегляд презентацій студентських творчих робіт	2
8	Тема 11. Аналіз науково-публіцистичних есе Силами студентських міні-груп (редакцій) організувати і провести „круглий стіл”, на якому проаналізувати «плюси» і «мінуси» в аналітичних матеріалах конкурентів.	Практичне	Викладач виступає в ролі модератора, а наприкінці заняття виводить остаточний рейтинг і оголошує оцінки за проаналізовану роботу.	Аналіз презентацій. Підбиття підсумків	2

Підготував проф. М. Г. Житарюк

